

17.7.2012

Dnro 2637/3/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteri Pirkko Äijälä-Roudasmaa

ENNALTA ILMOITTAMATON TARKASTUSKÄYNTI ESPOON KAUPUNGIN VANHUSPALVELUIDEN OSTOPALVELUYKSIKKÖÖN HOITOKOTI VILLA LAURIINAAN

Pöytäkirja (ilman liitteitä)

Aika: 17.7.2012

Paikka: Hoitokoti Villa Lauriina os. Nimismiehenmäki 1, 02770 Espoo

Läsnä: Hoitokoti Villa Lauriinasta
Perushoitaja - - -

Oikeusasiamiehen kansliasta läsnä olivat:
Esittelijäneuvos Tapio Rätty
Oikeusasiamiehensihteri Pirkko Äijälä-Roudasmaa

TARKASTUKSEN TARKOITUS

Tarkastus tehtiin ennalta ilmoittamatta.

Tarkoituksena oli tutustua Espoon kaupungin ostopalveluna järjestämän vanhuksille tarkoitetun hoidon sisältöön ja laatuun. Tarkastuksella arvioitiin henkilöstön mitoitusta ja sen riittävyyttä sekä kiinnitettiin huomiota erityisesti asukkaiden hyvinvointiin sekä myös mahdollisiin itsemääräämisoikeuden rajoittamista koskeviin kysymyksiin. Samalla tarkastettiin hoitokodin tilat.

Hoitokoti Villa Lauriina toimitti apulaisoikeusasiamiehelle tarkastuksen jälkeen tietoja henkilökunnan määrästä ja koulutuksesta, liitteenä.

TOIMITILAT

Hoitokoti Villa Lauriina on Uudenmaan seniorikodit ry:n perustama ja nykyisin Aava Oy:n omistama vanhuspäiväkeskus, jolta Espoon kaupunki ostaa vanhusten hoiva- ja kuntoutuspalveluja pitkäaikaista hoivaa tarvitseville muistisairaille vanhuksille. Hoitokoti on tiloiltaan uusi ja se on toiminut kolme vuotta. Perushoitaja Parkkinen on työskennellyt hoitokodissa alusta alkaen ja kertoi viihtyvänsä hyvin.

Rakennus on yksikerroksinen ja esteetön. Talossa oli rauhallinen suuri sisäpiha, jossa mm. kukkaistutuksia ja suihkulähde, puutarhakiikki ja asianmukaiset tukevat penkit ja kahvipöydät. Piha oli hoitajan kertoman mukaan varsinkin kesäisin asukkaiden ahkerassa käytössä. Myös tarkastushetkellä pihalla istui pariskunta kiikussa. Talo oli

jaettu sisältä väreillä neljään soluun, joka helpotti muistisairaiden vanhusten liikkumista ja oman huoneen löytämistä.

Jokaisella talon 36 asukkaalla on oma itse sisustettu huone. Vain sairaala-/ hoivasänky ja patja tulivat automaattisesti talon puolesta. Huoneet olivat viihtyisiä ja kodinomaisia. Myös yhteistilat olivat avaria ja kalustettu sellaisilla huonekaluilla, joka helpotti asukkaiden kotiuutumista.

ASUKKAAT

Asukaspaikkoja oli 36. Ylipaikoille ei otettu ketään. Ympäri vuorokauti-
sessa hoidossa olevat vanhukset ovat aiempaa iäkkäämpiä ja huono-
kuntoisempia ja kärsivät fyysisten sairauksien ohella lisääntyvässä
määrin dementoivista sairauksista. Villa Lauriinan henkilökunnassa oli
paljon henkilökuntaa, jota oli lisäkoulutettu nimenomaan muistisaira-
uksien hoitoon. Osa asukkaista liikkui ilman apua, osa avustettuna ja
osa oli pyörätuolissa. Miehiä asukkaista oli 8 ja naisia 24.

Hoidettavana oli kaksi kaksikielistä vanhusta, ja heidän kanssaan sel-
vittiin sekä ruotsiksi että suomeksi. Yksi asukas oli syntynyt Virossa,
mutta hänenkin kanssaan selvittiin hyvin kielellisesti, koska hän puhui
suomea ja henkilökunnassa oli myös viron kieltä osaavia hoitajia.
Hoidossa olevien vanhusten keski-ikä oli n. 85 vuotta.

HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ, MITOITUS, TYÖOLOJAT

Lukumäärä- ja koulutustiedot liitteenä.

Aamuvuorossa työskentelee 7 hoitoalan ammattilaista, joista yksi on
aina sairaanhoitaja ja yksi fysioterapeutti, iltavuorossa on 5 hoitajaa ja
yöllä yksi yöhoitaja. Hänellä on mahdollisuus hälyttää apua tarvittaes-
sa suostumuksen antaneilta hoitajilta, jotka pystyvät tulemaan paikal-
le 10 minuutin hälyajalla.

Sairaslomien ja muiden lyhytaikaisten poissaolojen sijaistaminen on
tapahtunut talon omien keikkahoitajalistan avulla. Kesätyöntekijöitä
on saatu työvoimatoimiston kautta, ja kaikki sijaiset perehdytetään
työhön vakituisen työntekijän työparina toimimalla ja tutustumalla
asiakaskohtaisiin kansioihin, joista ilmenee kuinka asiakas toivoo tulla
kohdelluksi ja hänen hoidon tarpeensa.

Fysioterapeutti laati jokaiselle asiakkaalle kuntoutussuunnitelman ja
opastaa henkilökuntaa vanhusten tarvitsemien apulaitteiden hankin-
nassa ja käytössä. Fysioterapia palveluita arvostettiin, koska näin
asukkaiden kunnosta pystyttiin huolehtimaan asianmukaisesti sopivi-
en liikuntamuotojen valinnassa.

Työntekijöiden käytössä on yksi nostolaite, jota on pidetty riittävänä.
Asukkaista osa liikkuu itsenäisesti, osa tarvitse hoitajan ohjausta ja
erilaisia liikkumista helpottavia apuvälineitä. Vakituisesti pyörätuolia
tarvitsee vain muutama asukas. Henkilökunta ei ollut valittanut työn
fyysistä rasittavuutta.

YKSITYISYYS

Villa Lauriinassa kaikilla asukkailla oli viihtyisät ja kodinomaiset huoneet, joissa oli oma wc ja kylpyhuone. Tilat olivat valoisia ja tilavia. Lähes kaikki asukkaat olivat kalustaneet kotinsa oman maun mukaan ja ainoan rajoitteen muodostivat paloturvallisuus- ja hoidolliset syyt. Hoitosänky järjestyi aina talon puolesta.

Tarvittaessa omaisilla on mahdollisuus yöpyä asiakkaan huoneessa.

Asiakkaan yksityisyydestä oli huolehdittu hyvin.

MAHDOLLISUUS ULKOILUUN JA HARRASTUKSIIN

Villa Lauriinan tavoitteena on huolehtia asiakkaiden riittävästä ulkoilusta. Viihtyisällä sisäpihalla viihtyvät lähes kaikki asukkaat kesäaikaan päivittäin. Myös kävelyretkiä järjestetään asukkaille heidän suostumuksensa ja toiveidensa mukaan jopa päivittäin. Omaiset toivovat tätäkin enemmän ulkoilua. Saadun selvityksen mukaan ulkoilu- ja fysioterapeutin järjestämä kuntoutuspalvelu takasivat vanhuksille Villa Lauriinassa tavanomaista paremmat ulkoilu- ja kuntoilupalvelut kuin mitä monissa nyt tarkastetuissa hoivakodeissa oli tarjolla. Myös asiointimatkat onnistuvat kun niistä on ennalta sovittu.

Talossa järjestettiin päivittäin viriketoimintaa hoitajien toimesta. Tähän kuului joka päivä kävelyä ja kevyttä jumppaa. Myös leivontaa, lauluhetkiä ja kirjan ja lehdenlukuhetkiä oli tarjolla ennen lounasta. Iltapäivisin oli muisteluryhmiä ja lauluhetkiä. Fysioterapeutin nurkkaus oli myös koko päivän asukkaiden käytössä. Erilaisia retkiä tehtiin ja juhlapyyhiä vietettiin yhdessä. Asiakkaan kanssa seurusteluun riitti aikaa päivittäin. Tarkastushetkellä kaksi asukasta oli pihalla yhdessä istuskelemassa.

Vanhuksilla on mahdollisuus kotilomailuun. Sen kustannukset eivät kuulu Villa Lyhteen palveluihin. Joillain vanhuksilla on käytössään kaupunkikortti (SHL tai VPL-matkat).

RUOKAILU

Villa Lauriinassa on oma kokki, ja ruuan laatua pidetään hyvänä. Asiakkaiden toivomukset pyritään huomioimaan ruokalistoissa. Aamupalaa on mahdollisuus nauttia n. klo 7-10 ja yölläkin on mahdollisuus saada hoitajalta leipää ja juotavaa.

Ruokailu järjestettiin soluittain viihtyisissä yhteistiloissa.

ASIAKKAAN ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUDEN RAJOITUKSET

Rajoituksista sovitaan yhdessä lääkärin ja henkilökunnan kanssa. Omaisten kanssa neuvotellaan myös. Yhdellä asukkaalla oli tällä hetkellä käytössä haaravyö, jotta hän ei valuisi pyörätuolissa ja loukkaisi itseään. Sängyn laidat nostetaan ylös, jos siihen on tarve.

Unilääkkeitä ja rauhoittavia lääkkeitä käytetään vähän. Lääkäripalveluihin oltiin tyytyväisiä. Kerran vuodessa tehtävään perusteellisen lääkärintarkastuksen tuloksista oli omaisilla mahdollisuus tulla kuulemaan ja keskustelemaan henkilökunnan kanssa tulosten vaikutuksista vanhuksen hoitoon ja lääkitykseen.

Suurimmalla osalla asiakkaista on vaipat. Tästä huolimatta asiakkaat vessatetaan säännöllisesti heti aamusta ja aina ruokailujen yhteydessä sekä ennen nukkumaan menoa. Tarvittaessa myös yöhoitaja vessattaa asiakkaan tai vaihtaa vaipan. Vaippoja oli saatu hoitajien mielestä aivan riittävästi vanhusten tarpeeseen Espoon kaupungilta.

SAATTOHOIDON JÄRJESTELYT

Asiakkaiden saattohoito järjestetään heidän omissa yhdenhengen huoneissaan. Hoitoresursseja ei voitu lisätä saattohoidon aikana, mutta hoitajat pyrkivät järjestämään enemmän aikaa tälle asukkaalle. Omaisilla on mahdollisuus osallistua. Kivun hoitoon on kiinnitetty erityistä huomiota.

MUISTUTUKSET

Muistutuksia (sosiaaliasiamies/potilasasiamies) ei yksikön toiminnasta ollut tehty.

TOIMENPITEET

Tarkastuksen johdosta apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin kiinnitti Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimen huomiota seuraavaan seikkaan.

Ympäri vuorokautisessa hoidossa olevat ikäihmiset ovat aiempaa iäkkäämpiä ja huonokuntoisempia ja kärsivät fyysisten sairauksien ohella lisääntyvässä määrin dementoivista sairauksista. Nämä haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset eivät kykene itse huolehtimaan perus- ja ihmisoikeuksistaan eivätkä oikeudestaan hyvään hoitoon, hoivaan ja arvokkaaseen kohteluun.

Vanhusten pitkäaikaista hoivaa ja huolenpitoa järjestettäessä tulee kiinnittää huomiota annettavan hoidon ja huolenpidon laatuun. Oikeus yksityisyyteen, asumisen ja hoidon turvallisuus ja sen merkityksellisyys, asiakkaan kohtelu sekä vanhuksen sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitäminen sekä muu iäkkään ihmisen tavanomaiseen elämään kuten esimerkiksi ulkoiluun ja asiointiin osallistuminen ovat järjestettävien palvelujen laatuun vaikuttavia tekijöitä.

Tarkastushavaintojen perusteella apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin piti Villa Lauriinaa hyvänä vanhusten tehostettua hoitoa tarjoavana ostopalveluyksikkönä. Hän piti erittäin hyvänä, että talossa oli oma fysioterapeutti, joka pystyi huolehtimaan vanhusten kuntouttamisesta ja henkilökunnan työhyvinvoinnista opastamalla mm. nostoissa. Myös ulkoiluun oli pyritty panostamaan tavanomaista enemmän.

Asiaksmittauksissa oli saatu erittäin hyvää palautetta hoitajien tavasta kohdella vanhuksia ja ammatillisesta osaamisesta. Ulkoilumahdollisuuksien lisäämistä toivottiin yhä, koska talon viihtyisällä ja turvallisella pihamaalla oleilua ei hoitajan käsityksen mukaan mielletty ulkoiluksi, vaan omaiset toivoivat hoitajien tekevän säännöllisesti pidempiä ulkoilulenkkejä yhdessä asukkaiden kanssa.

Tämä pöytäkirja lähetetään Hoitokoti Villa Lauriinaan sekä Espoon kaupungin sosiaalitoimelle. Pöytäkirja lähetetään tiedoksi myös Etelä-Suomen aluehallintovirastolle.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Pirkko Äijälä-Roudasmaa
oikeusasiamiehensihteeri